

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

Caput decimum quartum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

I. Refelluntur argumenta adversus *מִשְׁנֵי תוֹרָה* librorum Mosis. II. Primum argumentum. III. Secundum argumentum. IV. Tertium argumentum. V. Quartum argumentum. VI. Quintum argumentum. VII. Sextum argumentum. VIII. Septimum argumentum. IX. Octavum argumentum. X. Nonum argumentum. XI. Decimum argumentum. XII. Undecimum argumentum. XIII. Duodecimum argumentum. XIV. Decimum tertium argumentum. XV. Decimum quartum argumentum. XVI. Decimum quintum argumentum. XVII. Decimum sextum argumentum. XVIII. Decimum septimum argumentum. XIX. *Leviticule* quedam mende Pentateuchi ac reliquorum etiam *Scripturæ sacre* librorum Codices infederunt.

Refelluntur
argumenta
adversus *מִשְׁנֵי תוֹרָה*
librorum
Mosis.

Euseb. De vit.
Conit. libr. 1.
cap. 11.

Syst. Præad.
libr. 4. cap. 1.
Hobbes. Le-
viath. cap. 33.

Primum ar-
gumentum.
Euseb. Theolo-
gico Pol. cap.
3.
Deut. 1. 1.

Levit. 3. 8.

I. CUM ea sit demonstrationum ratio, ut veritatis inquisitione ac inventione contentæ, contrariis argumentis respondere negligant, idque merito, quoniam simplex est ac unica veritas, eaque reperta ac demonstrata, quæcunque opponuntur, falsa esse necesse sit; ego jure hoc poteram uti, & postquam ex principis nostris genuinos esse Mosis libros recte conclusi, contrarias rationes aspernari, & labore responsionis superfedere. Verum quoniam plurimis de facto quæstionibus constant argumentationes nostræ, proindeque nonnullis sunt difficultatibus obnoxia, colligemus rationes aliquot, quibus impugnatur Pentateuchus Mosis; non eas quidem quæ obiciendo sæpius ac repellendo jam pridem contritæ sunt, sed recentiores quasdam & novissime inventas; vel jamdiu quidem objectas, nondum tamen pro eo ac merita sunt dilutas & confutatas. Multos enim sua ætate extitisse testatur Eusebius, à quibus Mosis historia, falsa & belle excogitata credebatur. Prodiit vero nuper è tenebris in lucem Tractatus, uti præ se fert, Theologico-Politicus, cujus Scriptor philosophandi libertatem affectans, non solidæ tantum pietatis, & sinceræ Theologiæ, ac totius Christianismi fundamenta convellit, sed sanam etiam Politicam ac rectam Philosophiam funditus labefactat, planeque eo inclinat, ut exitialem ac pestiferam & nimis hac ætate contagiosam Deistarum, ut vocant, hæresim tueatur. Res esset operæ levis & exigui laboris, vanitatem & impietatem scriptiois hujus merita confutatione retundere: sed quoniam nobis ab instituto in præsentia divertere non licet, aliquas tantum ejus partes quæ ad nostrum pertinent propositum adoriar, & suam facris Codicibus dignitatem, quæ hac oppugnatur lucubratione, defendere conabor. Quoniam autem omnia undecunque adversus Mosem collegit venena, & partem argumentorum subministrarunt ipsi Aben Ezræ Explanationes; partem Systema Theologicum ex Præadamitarum hypothese, perniciosum itidem opus, sed cujus virus salubri poenitentia Auctor eluit; partem etiam Thomæ Hobbesii Angli Leviathan, omnium argumenta una opera discutiam.

II. Principio igitur Aben Ezræ testimonium profert Scriptor Theologo-Politicus, quo testimonio sex argumenta continentur adversus Mosaici Pentateuchi *מִשְׁנֵי תוֹרָה*. Primum petitur ex his verbis Deuteronomii: *Hæc sunt verba quæ locutus est Moses ad omnem Israël trans Jordanem.* Hæc, inquit, si scripsisset Moses, non trans Jordanem, ut hic & alibi etiam in Deuteronomio, sed *cis Jordanem* scribere se notasset, quippe qui Jordanem non transgressus sit: at liquet Deuteronomii Auctorem, quem Esdræ esse censent, in Terra sancta fuisse, cum hæc scriberet; cujus habita ratione Campes tria Moab, in quibus Moses extremum ad Judæos verba faciens Legem iteravit, sunt trans Jordanem. Ad argumenti hujus levitatem cognoscendam consulenda sunt Ebraica, quæ habent *בעבר*; hoc est ad verbum, *in transitu*; quæ locutio aliquando citeriora, aliquando ulteriora designat: quemadmodum & vox *עבר*, quando vim præpositionis assumit, non solum *trans*, sed & *cis* sonat: nec aliud habent vocabulum Ebraei, quo citeriora denotent. Hinc Pagninus: *Fere, quum cis intelligunt, dicunt בעבר; quum trans, מעבר.* Exponunt quoque *cis* & *trans* Schindlerus & Buxtorfius. Rem probabimus exemplo. Capite Deuteronomii tertio Moses res gestas Israëlitarum narrans, *Talimusque*, inquit, *illo in tempore terram de manu duorum regum Amorrhæorum, qui erant ירדן בעבר*, hoc est, *cis Jordanem*; nam Amorrhæi illi reges, Og nempe rex Basan & Sehon rex Hesebon, ratione habita Mosis scriben-

tis, erant cis Jordanem: Inde fit ut pluribus Deuteronomii locis, post *יבער הירדן* & *עבר הירדן*, subjungatur, ad orientalem, vel, ad occidentalem partem; ad vitandam nimirum ambiguitatem, & apertius designandam, vel ceteriorem, vel ulteriorem partem.

III. Secundum argumentum ex his Aben Ezrae verbis depromitur: *Modo intelligas mysterium duodecim*. Quorsum hæc pertineant, intelligere se negat Auctor Tractatus Theologico-Politici, sed tamen significare coniectat, vel Aram in monte Hebal à Josia exstructam ex mandato Mosis, quæ juxta Rabbiorum somnia lapidibus duodecim constabat, cuique lex Mosis fuerat inscripta. Atqui, inquit, tam exiguo spatio Pentateuchus inscribi non potuit, unde sequitur Legem Mosis non esse Pentateuchum. Vel notari suspicatur duodecim Maledictiones vicefimo septimo Deuteronomii capite memoratas, quas, inquit, fortasse credidit Aben Ezra, non fuisse in libro Legis descriptas, idque propterea quod Mosis præter descriptionem Legis Levitas insuper recitare illas Maledictiones jubet, ut populum jurejurando ad leges descriptas observandum asstringerent. Vel notari denique putat postremum Deuteronomii caput, quod versibus continetur duodecim, & quo narratur Mosis interitus; proindeque ab alio quam à Mose scriptum esse tam caput illud, quam reliquum Pentateuchum. Ex hac opinionum varietate & inconstantia, conclusionis apparet inutilitas. Ad primam quod attinet, meminisset Disputator ille ingentes fuisse lapides, juxta verba Deuteronomii, quibus constabat Ara hæc Hebalitana. Quod autem ex Rabbiorum auctoritate duodecim eos fuisse vult, merito somnium hoc rejicimus; cui originem præbuerunt, ni fallor, duodecim illi lapides, quos de medio Jordanis alveo in castra Josie referri jussit. Meminisset præterea non univèrsum Pentateuchum, sed Deuteronomium duntaxat in Hebalitana Ara fuisse descriptum. Sic enim habetur in libro Josue: *Et scripsit super lapides Deuteronomium legis Moysi, quod ille digesserat coram filiis Israël*. Videat nunc egregius ille libertatis philosophicæ vindex, quid inde adversus Pentateuchum possit concludere. Secunda opinio de duodecim Maledictionibus, quoniam mera coniectura est, meris innixa coniecturis, quibus nihil simile proferre debet, sed certissimis rationibus pugnare, quisquis antiquissimam & receptissimam sententiam tentat convellere, non responsione, sed risu excipimus. Tertia demum opinio, quæ his Aben Ezrae verbis notari statuit versus duodecim postremi capitis Deuteronomii, quam frivola sit & inepta intelligunt ii, qui sacrorum Codicum per versus distinctionem Mose longe recentiore esse sciunt. Docet enim Elias Levita Legem omnem olim versum unicum fuisse, & à Magistris Tiberiadis, diu post Urbis excidium, divisam fuisse per versus. Mox autem argumentum refellemus, quod ex interitus Mosis narratione ad finem Pentateuchi adnexa oritur.

IV. Tertio argumento materiam subministrant hæc Deuteronomii verba è tricesimo primo capite: *Scriptis itaque Moyses legem hanc, & tradidit eam Sacerdotibus filiis Levi*. Id volunt alterius esse Scriptoris, res à Mose gestas referentis, non Mosis ipsius. Equidem, ut verum fatear, argumenti hujus vim non video; nec enim intelligo, qui minus hæc à Mose scripta esse potuerint, quam illa capitis vicefimo noni: *Hæc sunt verba fœderis, quod præcepit Dominus Moysi, ut scriberet cum filiis Israël in terra Moab*: & alia ejusmodi sexcenta, quæ passim in Pentateucho occurrunt, quibus de se ipse Mosis velut alia persona loquitur.

V. Hæc habentur duodecimo Geneseos capite: *Pertransiit Abram terram Chananæam, usque ad locum Sichem, usque ad Convallem illustrem: Chananæus autem tunc erat in terra*. Inde concludunt hæc à Mose scripta non esse: manifestum quippe esse Chananæum jam non fuisse in Chananæa terra, quo tempore hæc scribebantur: nam si fuisset, quorsum addidisset Scriptor, tunc fuisse in Chananæa, tempore nempe de quo scribit, cum etiam tum esset hoc tempore quo scribit? Atqui Mosis tempore nondum patriis finibus depulsi erant Chananæi. Minime igitur hæc Mosis adscribi possunt. Cui rationi ipse occurrit Aben Ezra; ait enim hoc commate significari, vel Chananæos jam tum in terra hac sedes posuisse, quando illuc venit Abram; vel aliud inesse rei huic mysterium, hoc est, jam his locis esse exterminatos, cum hæc scriberentur, proindeque Mosem auctorem non habere. En tibi igitur expositionis Aben Ezrae disjuncta membra duo: vel, jam tum Chananæus erat in terra; vel, etiam tum Chananæus erat in terra: hoc est, *ה' אלהים הו' ע'ו' ת'י' ג'ה', ה' א'ה' ה'ו' ע'ו' ת'י' ג'ה'*; quorum posterius, quoniam impietati suæ favet, arripit Theologico-Politicus Auctor; nos, quoniam veritati studemus, in priore acquiescimus. Nec enim sine causa notavit Moles Chanaanitidem terram jam tum invasisse Chananæos, cum illuc primum venit Abraham: quippe id ignorare poterat Chronologicæ rei imperitus Lector, cum vix quadringenti Chananæorum inter & Abrahami adventum intercesserint

anni: qui nisi monitus fuisset, cum qua deinceps gente victurus esset Abrahamus, obscuram tantum & intricatam rerum habuisset notitiam.

Quintum ar-
gumentum.
Gen. 22. 14.

Gen. 22. 14.

Gen. 22. 2.

Gen. 22. 8.

Sextum ar-
gumentum.
Deut. 3. 10, 11.

Syst. Præad.
libr. 4. cap. 1.
Tract. Theol.
cap. 8.

Thucyd. libr. 3.

Lamprid. He-
log. cap. 20.
Virg. Æn. 11.

Plin. libr. 33.
cap. 21.

Plutarch. Lu-
cull.

Plat. Pomp.

VI. Nascitur quintum argumentum ex vicesimo secundo capite Geneseos, ubi mons Moria appellatur *רַר יְהוָה יִרְאֶה*, *Mons Dominus videbit*; quo nomine tum primum vocari ceptum esse volunt, quando ædificationi Templi destinatus est: quod nonnisi post Mosem contigit. Unde sequitur librum hunc Mose recentiorem esse. At enim si quis negaverit tum primum appellatum montem *Dominus videbit*, cum extructioni Templi dicatus est, ruet Argutatoris nostri ratiocinatio. Et merito sane id negabitur: quid enim clarius his verbis: *Appellavitque Abraham nomen loci illius, Dominus videt*. Scio Hieronymum in Traditionibus Ebraicis, ex Ebraeorum doctrina, non ex sua, scribere montem Moriam exponi *Illuminantem & Lucentem*, & ut vertit Aquila Judæus, *αυτοφαις*, quia cum eum esse putent, in quo Templum extractum est, ibi putant esse Dabir, hoc est, oraculum Dei & Legem & Spiritum sanctum. Verum id sibi vult Hieronymus, Ebraeos cum Moriam interpretantur *Illuminantem*, ejusmodi interpretatione alludere ad rem nomine illo longe recentiorem, ædificationem nempe Templi, atque hanc esse causam, non nominis, sed interpretationis nominis. Caterum Hieronymus ipse & Symmachus eandem esse censent originem nominis *מריה* & nominis *יהוה יראה*, *Dominus videbit*, nempe *ראה*, vidit: vertit enim Hieronymus, *ארע הַמַּרְיָה*, *terram visionis*; Symmachus, *ἡς ὀμιαιας*, à viso nempe Angelo & Hirco; at *Dominus videbit*, à responsione Abrahami ad filium: *Deus providebit sibi victimam holocausti, fili mi*. Quanquam non ignoro alias afferri nominis Moria interpretationes à Rabbiniis: sed hæc nihil ad rem. Ex hac porro voce *ראה*, videbit, & altera *Salem*, nomen habuit Jerusalem: Salem enim Melchisedec regiam, ipsam esse Jerusalem pluribus probare possem.

VII. Ex tertio denique Deuteronomii capite sextum constat argumentum Aben Ezra: illic enim de Ogo Basanitarum rege differens Historicus hæc scribit: *Solus quippe Og rex Basan resisterat de stirpe gigantum. Mostratur lectus ejus ferreus, qui est in Rabbath filiorum Ammon, novem cubitos habens longitudinis, & quatuor latitudinis, ad mensuram cubiti virilis manus*. Auctor Systematis Præadamitici, eumque affectatus Auctor Tractatus Theologico-Politici, his contendunt indicari novitatem Scriptoris Pentateuchi: nam, inquiunt, si eum scripsisset Moses, quorsum Ogi proceritatem ex lecti ferrei magnitudine probasset Israëlitis, qui Ogum ipsum pugnantem, & casum deinde, ac humi jacentem conspexerant? Unde factum, ut lectus ille non in Basanide terra videretur, sed in urbe Ammonitarum Rabbatha, nisi ex temporum longitudine, quæ omnia mutare consuevit? Responso est in promptu, etsi Israëlitarum magna pars Ogum ipsum vel vivum, vel casum spectaverit, complures tamen ex ingenti eorum numero spectaculo huic non interfuisse; pueros, senes, feminas, ægrotos, absentes. Sciendum præterea non suæ solum ætatis Ebraeis, sed futuris etiam legem posuisse Mosem, & historiam scripsisse. Hos ergo ut de portentosa Gigantis illius mole faceret certiores, quæ creditu difficilis erat, lectum ejus prostrare ait Rabbatha, & suis dictis fidem facere. Quod autem diuturnitatis argumentum esse putant, lecti hujus transvectionem ex Basanitica regione in urbem Ammonitarum Rabbatham, id Lectorum æquitati judicandum relinquo. Quasi non adversus Israëlitas præliaturus Og, & eventum reformidans, domesticum instrumentum & pretiosam suppellectilem in tuto collocare potuerit apud Ammonitas, quos sciebat Israëlitarum armis fore tactos: quasi Basanitidis regionis sectionem pro jure suo vendere non potuerit victor Moses, atque ita lectus ille ferreus ad Ammonitas pervenire.

Porro, ut id obiter moneam, non unum hoc extat testimonium apud Veteres, quo lectos ferreos in usu ipsis fuisse cognoscitur. Narrat Thucydides Thebanos excisis Plataeis, ex ære ac ferro illic repertis lectos fabricasse, quos Junoni dedicaverunt. Elagabalum quoque solido argento factos habuisse lectos & tricliniarios & cubiculares perhibet Lampridius. In aureo lecto tricliniari accubuisse Didonem videtur significare Virgilius, cum ait:

Auleis jam se regina superbis

Autæ composuit sponda.

Argentea trichina Punica & Deliaea Plinio memorantur. Quem morem, ut credere par est, ex Syria, in qua sita erat Basanitis regio, Elagabalus, & Dido, & Pœni attulerant. Est apud Plutarchum, Lucillum post debellatos Orientis reges Mithridatem & Tigranem, lectos aureos in triumpho inter manubias traduxisse. Scribit idem Iberum regem, lectum, mensam, & thronum, omnia aurea, ad Pompeium dono misisse. Quamquam & hunc morem multo ante Romani habuerunt. Carvilius Pollio eques Romanus primus inter suos argentum triclinius addidisse traditur. Lectos quo-

que aureos fecit. Auctor Plinius. Aureo etiam lecto cubiculari Cæsarem in Bithynia fuisse exceptum notat Suetonius. Mentio fit & apud Scævolum, libro tertio Responsorum, grabati argento inaurato tecti. *Κάλυας* denique ἀρχαῖοις Veteres memorasse reperias. Quod idcirco refero, ut Interpretibus nonnullis reconditum aliquod mysterium hic apud Mosem anxie scrutantibus gratificer.

Plin. l. 33. c. 11.
Sueton. in Jul. cap. 49.
L. 20. v. 8. D.
De instruct. vel instrum. leg.

VIII. Sex illis argumentis ex Aben Ezra sumtis sua subnectit Disputator Theologo-Politicus, quorum primum ab Auctore Systematis Præadamitici jam ante usurpatum arcessit ex his ejusdem capituli Deuteronomii verbis: *Jabir filius Manasse possedit omnem regionem Argob, usque ad terminos Gessuri & Machati, vocavitque ex nomine suo Basan, Havoth Jair, id est villas Jair, usque in presentem diem.* Ex quibus postremis verbis concludit Disputator, longo post Mosi mortem tempore hæc esse scripta. Nos vero fateamur Scripturæ sacræ reparatorem Efdram, sicubi se darent obscuriores aut difficiliore loci, huc & illuc de suo nonnulla in Libros sanctos explicationis causâ infarsisse. Præterea cum tot descriptionibus propagati sint Codices sacri, ut nullius unquam libri tot extiterint exemplaria, quid mirum si quod alias sæpe evenit, factum hic quoque sit, & adtextæ ad oram à viris piis & doctis notæ in ipsum forte contextum irrepererint? Hujusmodi locum hunc esse utique non negamus.

Septimum argumentum.
Tract. Theol. cap. 8.
Syst. Theol. libr. 4. cap. 14.
Deut. 3. 14.

IX. Quoniam Auctor Pentateuchi de Mose ita loquitur, quasi alia persona sit, eumque variis præterea ornat elogiis, & ipsius prædicat laudes, ac vitia carpit, contra vero in Deuteronomio, ubi Legem ad populum recitans inducitur Moses, & gesta sua narrans de se ipse ex propria loquitur persona & ἀυτοπροσωπως; tum deinde post hanc narrationem alia denuo succedit persona, quæ reliqua Mosi acta ad ejus usque obitum persequitur; hinc octavum exurgit argumentum. Cui sic occurritur, supposititiam quoque dicendam *Κόρυ ἀνάστασιν*, supposititios Cæsaris Commentarios, & Josephi libros De bello Judaico, & ipsum Matthæi Evangelium, (uti hac ipsa ratione deceptus asseverabat Faustus Manichæus) in quibus Xenophontis, & Cæsaris, & Josephi, & Matthæi mentio fit, tanquam diversarum ab iis personarum: quod cum futile sit, futile illud quod adversus Mosaicum Pentateuchum objicitur. *Moris Scripturæ sacræ est*, inquit Gregorius Magnus, *ut ipsi qui scribant, sic de se in illa quasi de aliis loquantur. Hinc est enim quod Moyses ait, Erat Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra. Hinc Johannes dicit, Discipulus ille quem diligebat Jesus. Hinc Lucas ait, quod ambularent duo ex discipulis in via, Cleophas, & alius.* Deinde: *Scriptores igitur sacri eloquii, qui impulsu sancti Spiritus agitantur, sic de se in illo testimonium, quasi de aliis proferunt.* Minime porro mirandum est, Mosem alias ubique de se tanquam ex diversa persona, & ἐπιπροσωπως locutum, propriam induere personam, dum ad Israëlitas verba facit in Deuteronomio: hic enim loquitur, illic scribit; atqui scribenti alienam quidem assumere personam licet, loquenti non licet, & ridiculum sane foret. Quod si virtutes suas jactare alicubi visus est, minime id quidem arroganter fecit, sed pro suo candore, quo fit ut errata ipse sua alias etiam ingenuè agnoscat. Sic Josephus Historicus sua sæpe merita decantat, Judæorum omnium prudentissimum esse se quandoque significat, cum & errores suos alias fateatur: nec idcirco tamen ab eo libros ipsius abjudices.

Octavum argumentum.
Augustin. adv. Faust. lib. 17. cap. 1.
Gregor. Magn. Pref. in Job. cap. 1.

Joseph. de bell. Jud. libr. 3. cap. 14. & 24. & De vita sua, sæpe.

X. Quod ad interitus Mosi, sepulturæ, & Ebraeorum luctus narrationem pertinet, & reliquorum quæ ad calcem Deuteronomii adtextæ sunt, unde nonum colligitur argumentum, pervulgata est omnium confessio, id vel à Josua, vel à Synagoga Magna, vel ab Efdra denique fuisse adjectum. Nam post solutam Captivitatem Babylonicam, & reversos in patriam Israëlitas, Efdra studio recognitos fuisse Libros sacros suo loco demonstrabimus. Minime vero probabilis videtur Josephi sententia, qui Mosem ipsum suam in literas mortem retulisse vult *ὅτι ἐπέβλησαν*, ne se propter virtutem à Deo raptum post obitum Israëlita opinarentur. A qua sententia non multum diversus abit Maimonides.

Nonum argumentum.
Joseph. Antiq. libr. 4. cap. ult.
Maim. in tract. De precib. & ben. Sac. c. 11.

XI. Et limbo vero in contextum intrusa videtur vox *Dan*, hoc Geneleos loco, ubi dicitur Abraham hostes Loti persecutus esse usque *Dan*. Constat enim ex decimo octavo libri Judicum capite, longe post Abrahamum, & Mosem etiam, *Dan* appellatam urbem hanc, quæ prius *Lais* dicebatur. Vel ipse fortasse Efdras, dum Libros sacros recognosceret, vocabulum *Lais* sua ætate propter vetustatem & desuetudinem ignotum, trita & usitata voce mutavit. Etsi hac exceptione propositum argumentum satis refellitur, suspensionem tamen meam Lectorem non celabo. Ex duobus fontibus & rivulis *Jor* & *Dan*, Jordanis flumen & nomen coaluisse opinio est Hieronymi, & Philostorgii, apud Johannem Antiochensem *ὁ ποταμὸς τῆς Ἰορδάνου*. Id si sit, certe antequam urbi *Lais* nomen *Dan* indidissent *Danita*, alter fontium Jordanis *Dan* nomen habuit: nam Jordanis nomen *Dane* urbe vetustius est. Hunc ergo fortasse *Dan* flu.

Decimū argumentum.
Gen. 14. 14.
Jud. 18. 19.
Joh. Antioch. apud Salm. in Solim.

violium significavit Moses, cum diceret Abrahamum hostes usque ad Dan esse perfectum. Sed tamen in re incerta nihil pronuntio.

Undecimum XII. De nihilo est etiam, quod obicitur ex decimo septimo capite Exodi, ubi *argumentum* hæc extant: *Filii autem Israël comederunt Man quadraginta annis, donec venirent in terram habitabilem: hoc cibo alii sunt, usquequo tangerent fines terre Chanaan.* Nam cum aiunt hæc à Mose scripta dici non posse, quæ post ejus obitum contigerunt, ut liquet ex quinto Josuæ capite, neutiquam ad propheticam facultatem Mosi à Deo concessam attenderunt. Erroribus enim quadraginta annorum addictos à se Israëlitas, Mosi & Aaroni multo ante præsignificavit Deus, ut indicat decimum quartum caput libri Numerorum. Ergo & jam tum id Mosi innotuisse, cum Manna è cælo depluit, credibile est. Hoc si minus verisimile esset, quod verisimillimum est, verba hæc ab Eldra, ut alia quædam, inserta diceremus. Prius illud responsum posteriori huic anteponebat Abrabaniel.

Duodecimum XIII. Similiter cum ait Moses Geneleos sexto capite supra tricesimum: *Reges autem qui regnaverunt in terra Edom, antequam haberent regem filii Israël, fuerunt hi: Deo auctore prænoverat futurum ut aliquando Reges sibi præficerent Israëlitas.* Clarius id ostendunt hæc Deuteronomii: *Cum ingressus fueris terram, quam Dominus Deus dabit tibi, & possideris eam, habitaverisque in illa, & dixeris: Constituiam super me regem, sicut habent omnes per circuitum nationes, eum constitues quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum.* Duodecimo itidem Deuteronomii capite leges statuit de cultu Templi, quod in Chanaanæ terra nondum subacta extruendum erat, quippe futurum id monstrante Deo sciebat. Monet quoque Ebraeos alio Deuteronomii loco de excindenda Amalecitarum gente, postquam Terræ promissæ compotes facti essent, quod futurum Dei beneficio prævidebat. Ruit itaque duodecimum illud Philosophi Theologo-Politici argumentum.

Decimum XIV. Imbecillius etiam est postremum illud, quo concludit Pentateuchum à Mose neutiquam esse scriptum, quod citentur in eo alii Libri, sine dubio à Mose scripti: cuiusmodi est Liber Fœderis, & Liber bellorum Dei, & Liber leges Dei, qui Libri vicesimo quarto capite Exodi, & Numerorum vicesimo primo, & Deuteronomii tricesimo primo commemorantur: atque item Canticum, quod representatur tricesimo secundo capite Deuteronomii. Fac enim Libros omnes illos à Mose fuisse scriptos; quoniam ipse res suas, velut ex aliena persona, non ex propria narrauit, consentaneum sane fuit libros quoque suos, ut alienos, non ut suos citare. Mirum præterea est Argutorem nostrum, virum tam cautum ac suspiciosum, nihil ut admittendum censeat, nisi id quod ex ipsa scriptura constat, aut quod ex solis ipsius fundamentis legitima consequentia elicitur; at non ex eo quod rationi consentaneum videtur; pro certo tamen fumere Amalecitanum bellum & Israëlitarum stationes scriptas fuisse in libro Bellorum Dei, atque hunc proinde Librum Mosem auctorem habuisse; quoniam tum stationes Israëlitarum, tum Amalecitanum bellum constat à Mose fuisse scripta: quæ valde incerta sunt & dubia. De scriptore libri hujus Bellorum Dei alia omnia censent Ebraei Doctores, alia & Christiani plerique, cum facer contextus habeat אֲמַלֵּק, dicitur, non dictum est: unde efficitur Librum hunc à Mose laudari, non quasi jam scriptum, sed quasi olim scribendum; quem propterea librum Judicum esse opinatur Aben Ezra. Non librum, sed carmen *Arvinos* alii interpretantur; carmen, inquam, tritum ore vulgi ad victorias Ebraeorum concelebrandas, statim post pugnam conditum, quod in rei testimonium affert Moses, cum Pentateuchum diu post rem gestam scriberet. Eadem confidentia de Libro illo Fœderis disputat Philosophus Theologo-Politicus, quem pauculos illos habuisse versiculos statuit, qui leguntur in Exodo, à versu vicesimo secundo capituli vicesimi, ad caput usque vicesimum quartum; atque iis contineri fœderis leges à Deo cum Ebraeis initi. Id si sit, ipse ergo Decalogus fuerit extra leges fœderis hujus; fuerit & præceptum Circumcisionis, quæ tamen signum fuit perpetuum fœderis Deum inter & Ebraeos. Quæ quam inepta sint & absurda manifestum est. Addit Auctor Systematis Præadamitici Mosem laudare non potuisse Librum illum bellorum Dei, qui res in Arnón ab ipso Mose gestas continebat, ac proinde Pentateuchum Mosem auctorem non habere: suspicatur autem ex diurnis Mosi Commentariis conflatum fuisse Librum bellorum Dei; ex hoc Pentateuchum fuisse exceptum. Verum quoniam de genuina loci hujus scriptura non satis constat, nulla inde potest certa exculpi sententia. Confer Ebraica commatis hujus verba, cum Septuaginta Seniorum interpretatione, & cum Vulgata, & Arabica, & Syriaca, & Paraphrasi Onkelosi, fateberis non ex iisdem verbis tam diversos sensus extitisse.

Decimum XV. Atque hæc demum rationes sunt, quibus Pentateuchum à Mose abjudicare instituit

instituit male feriatu ille Disputator, quarum partem aliquam è Leviathane Thoma Hobbesii Angli mutuatus est; partem è Præadamitico Systemate. Prudenter vero factum ab eo est, quod cum alia argumenta è Libro hoc in usus suos sumeret, potestremum ut invalidum prorsus & imbecille spreverit. Nititur illud hoc loco Deuteronomii: *In Seir autem prius habitaverunt Horraei, quibus expulsis atque deletis, habitaverunt filii Esau, sicut fecit Israel in terra possessionis sue, quam dedit illi Dominus.* His significari putat Præadamiticus Auctor, Horraeos ab Idumæis de monte Seir fuisse dejectos, quemadmodum ab Israëlitis Idumæi postea ex eodem monte exterminati sunt. Quod cum non ante Davidem contigerit, sequitur Davide recentiorem esse Pentateuchum. Lectores & Interpretes, vestram fidem: Testimonium hoc versate, evolite, expendite, tum si vel verbulum unum eo vergere deprehenderit, quod Idumæos finibus suis ab Ebræis depulsos significet, manus dabo. Quod si quis tamen pertendat, scripta saltem hæc fuisse postquam promissam terram armis invaserunt Ebræi, proindeque post Mosem; respondebimus jam tum Rubenitas, Gaditas, & dimidiam Manassæorum partem, Amorrhæorum & Basanitarum sedes occupasse, cum hæc à Mose scriberentur.

XVI. Decimum quintum argumentum suppeditat Andreas Masius, cruditissimus libri Josue Interpres, ex Cariath-Arbe, quæ sæpe in libris Mosi Hebron appellatur, cum id nominis ab Hebrone Calebi filio ipsi obtrigerit post subactam ab Ebræis Chananæam terram. Verum responsionem idem Masius suggerit, eam nempe quam supra jam adhibuimus, unum id esse ex insertis ab Esdra in librum hunc additamentis; & sic appellatam urbem notiori nomine, *קריית יריבו*.

XVII. Decimum sextum oritur argumentum ex posteriore ad Timotheum Epistola, quæ Jannis & Mambri magorum Ægyptiorum Mosi adversariorum nomina refert, quorum nullum extat in Exodo vestigium: item ex Epistola ad Ebræos, ubi Moses ardentem montem conspicatus, dixisse fertur, *Exterritus sum & tremebundus*: quæ in Exodo nusquam comparent. Unde concludi posse videtur, luxatum saltem, interpolatum, ac mutilum ad nos Pentateuchum pervenisse, cuique propterea nulla fides adjungenda sit. Sed non ita est: nec enim ex Pentateucho excepta hæc esse dicimus, sed ex vetustis potius historiis, quas temporum diuturnitas consumserit. Cujusmodi multas Judaicam *ἀρχαιολογίαν* complexas intercidisse scimus.

XVIII. Denique quod volumina Legis ab impio Antiocho conscissa & concretata fuisse referant Machabaici libri, usuramque eorum prohibitam ac morte punnitam; absurda hæc incessit nonnullis opinio, veros ac germanos Scripturæ sacræ libros ab hoc tempore fuisse abolitos; qui vero hodie supersunt, in priorum locum suppositos demum fuisse. Quasi vero qui omnes Legis codices conquirebat Antiochus, omnes repererit; nec in tota passim Judæa latebræ ullæ fuerint, in quibus tuto oculi potuerint Volumina sacra: quasi non in exoticis Bibliothecis, & Alexandria præsertim, quæ erat extra ditionem Antiochi, extiterint Codicum sacrorum exemplaria, & Septuaginta Senum interpretatio; quasi Israëlitis, quos sedibus suis moverat Salmanasar, penitus exciderit Scripturæ sacræ studium, omnesque hi Codices abjecerint. Furorem igitur Antiochi aliqua Librorum illorum exemplaria evasisse indicat Machabaicus ipse Scriptor, cum ait deinde jejuniis maceratos Israëlitas, ciliis indutos, cinere conspersos, vestibus laceros, *expandisse libros Legis*: & in Epistola ad Spartiatas solatio sibi fuisse Libros sanctos scribit Jonathas, & populus universus Judæorum. Pari propemodum responsione elevatur argumentum, quod ex illa Hierosolymis à Nabuzardane incendio, & ex combustis à Manasse Codicibus sacris petitur. Quo argumento adductos fuisse videmus Clementem Alexandrinum, Chrysostrum, Theodoretum, aliosque complures, ut crederent Esdræ Spiritu sancto afflatum sancta Volumina penitus consumpta reparasse. Quod & Scriptori libri quarti Esdræ, homini male & inepte fraudulento videtur fuisse persuasum.

XIX. Quod autem subjicit Scriptor uterque, Præadamiticus, & Theologo-Politicus, nonnulla in Mosiacis libris occurrere, vel obscura, vel inordinata, vel mutila, quoniam minime pertinet ad propositum hoc opus, ad accuratum examen neutiquam revocabimus, quod ab aliis multum ac sæpe factum est; hac præscriptione contenti, Verbum Dei, primum lapidibus, tum deinde libris, chartis, membranarum fuisse mandatum & hominum manibus vulgo usurpatum; vere thesaurum in vasis fictilibus; creta librorum primum digito Dei, aut Mosi fuisse scriptum; tum deinde digitis aliorum hominum, eorumque sæpe incuriosorum, aut socordium, aut indoctorum: hinc in leviculis quibusdam rebus, ad fidei dogmata neutiquam pertinentibus mendas, si forte, aliquot irrepsisse; nec in Pentateucho solum, sed & in reliquis Scripturæ sacræ libris vitia hujusmodi inolevisse; ut ex *תקין ספרים*, hoc est, *emendationibus Scribarum*, &

quartum argumentum.
Hobbes Leviath. cap. 11.
Deut. 2. 11.

Decimum quintum argumentum.
Mos. i. 1. 1.
Comm. in Jos.

Decimum sextum argumentum.
2. Tim. 3. 8.
Ebr. 12. 21.

Decimum septimum argumentum.
1. Mach. 1. & seq.

1. Mach. 3. 4 & 1. Mach. 12. 9.
Clem. Al. Str. 1.
Chrysostr. Hom. 8. in Epist. ad Ebr.
Theod. Præf. in Cantic.
4. Esdr. 14. 21; & seq.

Levicula quadam mendas Pentateuchi ac reliquorum etiam Scripturæ sacræ librorum Codices inserunt.

ex variis Lectionibus Orientalium & Occidentalium, & ex illis Ben Afcher & Ben Nephthali apparet. Qua re nihil de Librorum illorum auctoritate decerpitur: nihilo sane magis ac aureorum minueretur pretium, si vel detritus esset sacculus, vel inquinatus; nihilo magis ac labefacta est Lex, comminutis à Mose lapidibus illis scriptis digito Dei. Neque eo tamen favere vel tantillum volumus nefariae Muhammedanorum, Anabaptistarum, & Servetanorum doctrinae, qui depravata penitus & adulterata fescunt Veteris Testamenti volumina; non in minutis tantum, quod facile concederemus, sed in gravioribus etiam, quod falsum esse viri docti pluribus jam demonstrarunt.

Sed de Mose satis multa, cui quoniam Deus non per aenigmata & figuras, non per visa aut somnia, quemadmodum reliquis Prophetis futura revelavit, sed palam & aperte, ore ad os, ut habet Scriptura sacra, & facie ad faciem; proptereaque maximi sunt ad propositum opus momenti, quaecunque de Christo vaticinatus est; idcirco hoc argumentum paulo fusius sumus persecuti: cum praesertim Pentateuchus sit quasi summarius Judaicae religionis, foedus Dei ac leges complexum, reliqui vero Libri velut appendices. Unde Rabbinii docent teneri unumquemque Pentateuchi exemplar habere penes se; Prophetarum autem aut Hagiographorum, non item. Sed tamen pergamus ad reliqua.

Nom. 12. 16.
Deut. 34. 10.

DE LIBRO JOSUE.

I. Disputatur de Auctore libri Josue. Variæ opiniones proponuntur. II. Josue adscribitur, ejusque probatur ymoioris & antiquitas. III. Refelluntur argumenta Adversariorum. Primum argumentum. IV. Secundum argumentum. V. Tertium argumentum VI. Quartum argumentum. VII. Quintum argumentum. VIII. Sextum argumentum. IX. Septimum argumentum. X. Octavum argumentum. XI. Nonum argumentum. XII. Hercules idem ac Josue. XIII. Unicus fuit Hercules. XIV. Explicatur denuo 1. Mach. 12. 21. in quo agitur de Judeorum & Spartanorum consanguinitate.

Disputatur
de Auctore
libri Josue.
Variæ opi-
niones pro-
ponuntur:

Theodor.
quest. 74. in
Jos.
Jos. 10. 13.
Mat. 23.
Comm. in Jos.
& in Jos. 10. 13.
Grot. in Jos.
Jos. 4. 9. & 6.
27. & 15. 61.
Jos. 19. 27.
3 Reg. 9. 13.
Jos. 19. 47.
Jud. 18. 29.
Hobb. in Le-
viath. cap. 31.
Syst. Praed. 6. 1.
Traz. Theo-
logico-Pol.
cap. 8.
Jos. 6. 27.
Jos. 8. 15. & 11.
25.
Jos. 16. 10.
Jud. 7. 29.

I. **Q**UONIAM Josue imaginem Christi Domini, non nomine solum, sed re-
bus etiam gestis præfert, cum quæ Legi decrant impleverit Christus
Jesus, quemadmodum quæ Mofes Legislator præstare non potuerat, Israëlitas nempe
in Terram sanctam inducere, ejusque compotes facere, id Josue executus sit; id-
circo non tam spectandus est ipsius Liber, qui nulla nobis ad præsens institutum utilia
suppeditat vaticinia, quam Josue ipse. Nos tamen de utroque disputabimus, ac pri-
mum de Libro, cujus Auctor & ætas à viris doctis vocatur in dubium; aliis ad Elea-
zarum Pontificem, ad Samuelem nonnullis, quibusdam ad Isaiam, pluribus cum ad
Esdram referentibus. Auctor quidem Synopseos quæ Athanasio tribuitur Librum hunc
a Josua abjudicat, Auctorem ipse non assignat. Theodoretus excerptum putat ex Libro
Justorum, qui laudatus est decimo capite libri Josue. Andreas Masius Esdram,
sive solum, sive virorum doctorum æqualium suorum studiis adjutum, Dei instinctu
Librum hunc, atque item alios, ex variis Annalibus, qui tum magna cura in Templo
asservabantur, compilasse putat. Hugo Grotius elaboratum conjicit post tempora
Salomonis; tum quod aliquoties occurrat illa temporis notatio, *Usque in præsentem*
diem; tum etiam quod capite nono supra decimum mentio fiat terre Cabul, quæ
ab Hiram Salomonis coævo id nomen accepit, ut habet liber tertius Regum; &
quod capite eodem narrentur ea de Danitis, quæ Judicum demum tempore contige-
runt. Josua quoque recentiore putat Thomas Hobbesius, propter frequentem ite-
rationem horumce verborum: *Usque in præsentem diem*; tempus autem non definit.
Ex laudatione libri Justorum, apographum librum arbitratur Auctor Systematis Præ-
damitici, non autographum. Eandem habet causam, & alias plerasque, Disputa-
tor Theologo-Politicus, cur in ævum Josua posterus libri hujus lucubrationem reji-
ciat; puta quod sub finem sexti capitis fama Josue per omnem terram vulgata dica-
tur; quod capite octavo & undecimo, quæcunque præceperat Mofes, præstitisse
dicatur; quod in calce Libri, ipsius obitus, & res post ejus obitum gesta narrentur;
quod sub finem decimi sexti capiti, ea de Chananæis Gazeritanis referantur, quæ pri-
mo libri Judicum capite recitantur, tanquam Josua demum defuncto acta; quod nar-